

atît formațiile de uz general, de tipul celor de mai sus, cît și creațiile individuale, de circulație restrînsă (de ex., limbă *chirilometodiană*). Pentru a ușura discuția, îi vom grupa în jurul celor două concepte (resp. perioade) fundamentale, iar în cadrul acestora potrivit unui criteriu formal: după radicalul termenului respectiv (cînd denumirea este formată dintr-un singur cuvînt) sau al termenului de bază din sintagmă (cînd denumirea este constituită din mai multe cuvinte). Familiile de termeni și expresiile corespunzătoare vor fi prezentate, în limita posibilităților, în ordine cronologică. Ne vom ocupa în articolul de față numai de termenii pentru perioada veche slavă propriu-zisă, urmînd ca termenii pentru slavonă să fie examinați în studiul următor.

Cercetarea științifică a paleoslavei a început (nu numai la noi) destul de tîrziu, în secolul al XIX-lea. De aceea, în mod firesc, primele denumiri românești în discuție datează din jumătatea a doua a acestui secol și sînt tributare, în majoritatea cazurilor, unor modele aloglote, la rîndul lor relativ recente.

1. paleoslovenic-, paleoslav-, paleoslav-: *limbă paleoslovenică; limbă paleoslavică, paleoslavică; limbă paleoslavă, paleoslavă*

Primul din această serie, termenul *limbă paleoslovenică*, ne întîmpină, mai întîi, în metalimba scrierilor lui Ioan Bogdan din ultimele două decenii ale secolului trecut: într-o scrisoare către B. P. Hasdeu, din 1889 [5]¹, într-un studiu consacrat studiilor slave [8; 5, 32], în ediția autografată a *Morfologiei limbii paleoslovenice* [7], unde, după cum se vede, figurează chiar în titlul lucrării, etc. Poate fi semnalat, de asemenea, ceva mai tîrziu, la Ilie Bărbulescu [3; passim], care-l preia, mai mult ca sigur, de la profesorul său, Ioan Bogdan. Se menține în metalimba slavisticii noastre pînă prin deceniul al patrulea al secolului al XX-lea: Grigore Nandriș, de exemplu, într-o lucrare din 1933 îl consideră „termen consacrat” [19; 2].

Adjectivul *paleoslovenic* poate fi întîlnit și în componența altei sintagme, *lexicon paleoslovenic*, la Ioan Bogdan, care, stabilind redacția rusească a unuia din lexicoanele slavo-române din secolul al XVII-lea, constată că „din lexiconul *paleoslovenic* (subl. n.) lipsesc...” [6] o serie de slove ca iusul mare ș.a. (unde, menționăm în treacăt, *paleoslovenic* nu mai înseamnă propriu-zis ‘vechi slav’, ci ‘slavon’!), și chiar, cu mult mai tîrziu, la Emil Petrovici, care în anii ‘60 vorbește despre o „etimologie dată încă de Miklosich în lexiconul *paleoslovenic* (subl. n.)” [23; 292]. Regretatul academician simte, fără îndoială, coloratura arhaică, azi, a acestui termen, dovadă că într-alt loc, dar în aceeași lucrare, îl dă între ghilimele: „... lexiconul „paleoslovenic” al lui Miklosich” [23; 293].

Deși sintagma terminologică *limbă paleoslovenică* a încetat de a mai fi curentă, apariția ei este totuși posibilă, firește ocazional, de ex. în comentarii asupra unor lucrări mai vechi. Astfel, G. Mihăilă, referindu-se, recent, la cursurile de slavistică ținute de Ioan Bogdan la Universitatea din București și dorind, desigur, să redea coloratura metalingvistică a epocii, remarcă: „Obligatoriu pentru studenții secției istorice era deocamdată numai cursul

¹ Cifrele incluse în paranteze drepte indică lucrarea corespunzătoare din lista de izvoare de la sfîrșitul articolului și, la rigoare (după punct și virgulă), pagina respectivă.